

ת"פ 47503/04/15 - מדינת ישראל נגד הרצל שמאמי

בית משפט השלום בחדרה

ת"פ 47503-04-15 מדינת ישראל נ' שמאמי
תיק חיצוני: 01180078972014

בפני	כב' סגנית הנשיא, השופטת פנינה ארגמן
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשם	הרצל שמאמי

החלטה

הנאשם זוכה מעבירות של איומים ותקיפה שיוחסו לו בכתב האישום.

בקצרה, נטען שהוא תקף את המתלוננת - שכנתו - בסופרמרקט, בכך שהעיף מידה טלפון סלולרי שהחזיקה, ואז בעט בעגלת הקניות שלה, והעגלה פגעה בידה וגרמה לה רגישות ונפיחות בשורש כף היד. בהמשך, כך נטען, איים עליה באמרו "את תמותי, זה הסוף שלך".

מן הראיות שהובאו בפניי התבררו עובדות נוספות ושונות מאלה שנטענו בכתב האישום: למתלוננת סכסוך ארוך שנים עם הנאשם, ולא רק אתו, אלא גם עם שכנים נוספים (ש אחד מהם העיד כעד הגנה). ביום האירוע המתלוננת רצתה להקליט את הנאשם בטלפון הנייד שלה, משום לטענתה, הוא נהג לנבל את פיו בכל פעם שראה אותה, ובמשטרה יעצו לה להקליטו. צפיתי בסרטון ת/2 ממצלמת האבטחה בסופרמרקט, אשר תיעדה את האירוע, וקבעתי שהסרטון מתאים יותר לגרסת הנאשם מאשר לגרסת המתלוננת. נראה כי במוטיבציה היתרה שלה להשיג הוכחה מוקלטת לניבולי הפה של הנאשם, היא התקרבה אליו והתגרתה בו, עד שהוא איבד את שלוות רוחו והעיף מידה את הטלפון הסלולרי. לאחר מכן הוא בעט בטלפון על הרצפה, כדי להרחיקו ממנה, ולא במתכוון פגע גם בעגלה עם המוצרים, שהתהפכה. בשלב זה המתלוננת, שהייתה כבר במצב של התכופפות כדי להרים את הטלפון, איבדה מעט את שיווי משקלה, ובלמה את הנפילה בהישענות עם יד ימין שלה על הרצפה. בשום שלב לא פגעה ידית העגלה בידה של המתלוננת.

קבעתי שהעובדות שיוחסו לנאשם בכתב האישום לא הוכחו; שהרי הנאשם לא בעט בעגלה במתכוון, ידית העגלה לא פגעה בידה של המתלוננת, וגם הקשר הסיבתי שבין האירוע לבין החבלה לא הוכח ברמה הנדרשת. דחיתי את בקשת המאשימה להרשיע את הנאשם בכך שהעיף את הטלפון מידה של המתלוננת (עובדה שלא הופיעה בכתב האישום, אף שהיא נראית בסרטון), והדגשתי שגם לו הייתי משתכנעת שעובדה זו נמצאת בפריפריה של עבירת התקיפה, הייתי מזכה את הנאשם מעבירה זו בנימוק של "זוטי דברים". לאחר שזיכיתי את

הנאשם מעביר התקיפה, בחנתי האם די בעדותה היחידה של המתלוננת כדי להרשעו בעבירת האיומים שיוחסה לו. קבעתי שגרסת המתלוננת אינה יכולה לשמש בסיס לממצאים באשר למילים המדויקות שאמר לה הנאשם, בהתחשב בכך שתיארה את האירוע כולו באופן לא מדויק ולא מהימן. לפיכך זיכיתי את הנאשם גם מעבירת האיומים.

כעת מבקש ב"כ הנאשם לפסוק לזכות הנאשם פיצוי בהתאם לסעיף 80(א) לחוק העונשין, בגובה ההוצאות המשפטיות שהתחייב לשלם. לטענתו, לו היו חוקרי המשטרה מעיינים בראיות שעמדו לרשותם, ובמיוחד בסרטון ת/2, באופן מקצועי, מעמיק, ו"בנפש חפצה", יש להניח שכתב האישום כלל לא היה בא לעולם. תובע סביר לא היה אמור להגיש כתב אישום על סמך התשתית הראייתית שהייתה; אולם המאשימה בחרה להגיש את כתב האישום, בין היתר, בשל לחץ ניכר שהופעל עליה מצד המתלוננת ובעלה. גם במהלך המשפט, כאשר העובדות התגלו לאשורן, העדיפה המאשימה שלא לחזור בה מכתב האישום, ונקטה במדיניות "יקוב הדין את ההר". הנאשם זכאי לפיצוי, לטענת סנגורו, מכוח שתי החלופות של סעיף 80(א) לחוק העונשין: הן משום שלא היה יסוד לאשמה, והן בשל "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". באשר לחלופה הראשונה, כל מי שעיניו בראשו יכול היה להבחין בחוסר הקורלציה בין הסרטון לבין עדות המתלוננת; ובאשר לחלופה השנייה, יש לקחת בחשבון את הזיכוי המוחלט, את טעמי הזיכוי הרבים, את העובדה שהמאשימה לא חזרה בה מכתב האישום גם אחרי שבית המשפט הבהיר לה שעל פי הסרטון קיימת בעיה משמעותית בראיות, ואת עיניו הדין שנגרם לנאשם על פני למעלה משנתיים וחצי. הנאשם התחייב לשלם לסנגורו עבור ניהול התיק כולו סך של 15,750 ₪ (לא כולל מע"מ), אותו הוא משלם בתשלומים. על המדינה, שגרמה לנאשם ברשלנותה ו/או חוסר מקצועיותה להוצאות לא מוצדקות, לשלם לו את הוצאותיו.

המאשימה הגישה תגובה בכתב שעל פיה יש לדחות את הבקשה, משום שאינה עומדת בתנאים הקבועים בסעיף 80 לחוק העונשין. ראשית, הבקשה לא הוגשה בדרך המרצה, בניגוד לאמור בסעיפים 3 ו-4 לתקנות סדר הדין הפלילי (פיצויים בשל מאסר או מעצר). שנית, העילה "לא היה יסוד לאשמה" אינה מתקיימת, משום שבתיק החקירה היו ראיות לכאורה שדי בהן להגשת כתב אישום כנגד הנאשם: עדות המתלוננת, סרטון האבטחה, ומסמכים רפואיים בנוגע לחבלה של המתלוננת. זיכוי הנאשם נובע מהערכה שונה של הראיות על ידי בית המשפט, ואינו מלמד שלא היה בסיס לאשמה. גם העילה "נסיבות אחרות המצדיקות מתן פיצוי" אינה מתקיימת, לטעמה של המאשימה, משום שהנאשם זוכה מחמת הספק, ואין נסיבות מיוחדות המצדיקות מתן פיצוי. התמשכות הדיונים לא נבעה מהתנהגות נפסדת של המאשימה, ולא נפל פגם בהתנהלותה במהלך הדיונים. האינטרס הציבורי מחייב העמדתו לדין של מי שיש נגדו ראיות מספיקות, ובהגשמת אינטרס זה נחשף הפרט לפגיעה אפשרית בזכויותיו. זהו סיכון מחושב הנלקח בחשבון בעת העמדה לדין. עוד טענה ב"כ המאשימה כי הפיצוי המבוקש עולה על הסכום המקסימלי שנקבע בתקנות.

לאור טענת המאשימה באשר לפרוצדורה המתאימה להגשת הבקשה, אפשרתי לנאשם, לפני משורת הדין, לתקן את בקשתו. בהתאם לכך, הגיש ב"כ הנאשם המרצת פתיחה מלווה בתצהיר מטעמו, ובה ביקש לפסוק לזכותו פיצוי בגובה שכר הטרחה המקסימלי המותר על פי תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982, ולכך להוסיף 50% בהתאם לתקנה 9(ב) לתקנות האמורות, וסה"כ להעמיד את הפיצוי בגין שכר טרחה ששולם על סך 13,720 ₪ בתוספת מע"מ. עוד ביקש ב"כ הנאשם לפסוק לזכותו הוצאות בגין בטלה, נסיעות, והפסד ימי עבודה, בלא לנקוב בסכום. במהלך הדיון חזר בו ב"כ הנאשם מבקשה אחרונה זו,

ובדין עשה; שכן, החקיקה הרלוונטית כלל אינה מקנה לו זכות לפיצוי מסוג זה במסגרת ההליך הפלילי.

הדין מתמקד, אפוא, בפיצוי עבור הוצאות הגנה בלבד.

המסגרת הנורמטיבית

סעיף 80 (א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, קובע:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ה - 1982, בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור".

ע"פ 3770/05 **עאצי מוחסין נ' מ"י** (פורסם ב"נבו") מסכם את ההלכה בנוגע ליישומו של סעיף 80 הנ"ל:

"סעיף 80 זכה לפסיקה מקיפה ומעמיקה שתחמה במידת האפשר את גבולותיה של כל אחת משתי העילות או לפחות קבעה קריטריונים ליישומם. ככלל, ועוד לפני הדין באותם גבולות, ניתן לומר כי הסעיף מאזן בין שני עקרונות יסוד: העיקרון הראשון, עניינו ההכרה בכך שהעמדה לדין היא הליך קשה שהשלכותיו עלולות להיות הרסניות. העמדה לדין גוררת עימה פגיעה חמורה באדם, בכבודו, בשמו ובפרטיותו, בעיסוקו, קניינו, ממונו וחירותו (ראה ע"פ 6137/05 רובשן שלומוב נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) והאסמכתאות שם). העיקרון השני, מדגיש את החשיבות של שלטון החוק והצורך במלחמה יעילה ואפקטיבית בעבריינים ומפירי חוק. מכוח עקרון זה, יש להשאיר בידי התביעה שיקול דעת ואת מלוא מרחב ההחלטה על מנת שלא ליצור הרתעת יתר מפני הגשת כתבי אישום. כל עוד ההחלטה להגיש כתבי אישום נעשתה בתום לב, משיקולים עניינים, תוך בדיקה קפדנית וזהירה של חומר הראיות, יש להשאיר לתביעה מרחב תמרון בו תוכל לבצע את תפקידיה על הצד הטוב ביותר. שני העקרונות הללו צריכים למצוא את מקומם בהתייחס לכל אחת משתי העילות שמדובר בהן.

בית המשפט, הוא המופקד על מציאת האיזון הראוי ביניהם. לא כל אימת שיצא מאן דהוא זכאי בדינו, יפסוק בית המשפט פיצויים על פי סעיף 80 לחוק העונשין. הוראות סעיף 80 יוצרות את המסגרת, את התוכן - יוצק בית המשפט".

וכך נקבע בפסק הדין הנ"ל, בנוגע לעילה הראשונה - "לא היה יסוד להאשמה":

"במסגרת עילה זו, בודק בית המשפט, האם לפני הגשת כתב האישום, היו לפני התביעה ראיות שדי בהן כדי ליצור אצל תובע סביר צפי להרשעה. לא זו אף זו: לא רק ראיות שהיו בידי התביעה נבדקות, אלא גם מה שהיה צריך להיות באופן סביר ולא היה, נבחן במסגרת העילה.

פסק הדין המנחה בנושא זה הוא ע"פ 4466/98 ראמי דבש נ' מ"י, פ"ד נו(3) 73 (להלן: פרשת דבש).

בפרשת דבש אמר השופט מ' חשין:

"במקום שהתביעה נהגה בסבירות ובזהירות ראויה, כראוי לתביעה, לא נאמר כי לא היה יסוד להאשמה גם אם בערבו של יום יצא נאשם זכאי בדינו".

ובהמשך (בפסקה 47 לפסק דינו):

"המושג 'לא היה יסוד להאשמה' מצייר מצב קיצוני של אי-סבירות בולטת; וגם אם אמרנו כי המושג 'לא היה יסוד' פורש עצמו לא אך על מקרים קיצוניים שבהם לא היה כל יסוד להאשמה אלא גם על סוגי מקרים בהם יסוד ההאשמה הוא יסוד רעוע ... גם אז לא נוכל להרחיק לכת רב מכך".

העילה השנייה - "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" - רחבה ומעורפלת יותר מהעילה הראשונה, ובמסגרתה נכללים שיקולים מגוונים שניתן לכנותם שיקולי צדק. בע"פ 7826/96 יוסף רייש נ' מ"י, פ"ד נא(1) 481, 498-499 הסביר כב' השופט זמיר שעילה זו נוסחה בכוונה תחילה בעמימות:

"לא בכדי בחר המחוקק, בעניין הנדון, ביטוי עמום, שאין לו צורה ואין לו מידה, כמו 'נסיבות אחרות'. הביטוי נולד עמום על מנת שיישאר עמום. הוא נמנה על משפחה של ביטויים עמומים, כמו צדק, מוסר, תקנת הציבור, סבירות, משמעת, קלון, ועוד. יש קוראים להם בשם מושגי שסתום. העמימות של ביטויים אלה היא טעם החיים שלהם. הם אמורים לרחף, בלתי-מוגדרים, מעל הכללים..."

רשימת השיקולים אינה סגורה ואינה מחייבת. היא פועל יוצא של נסיבות המקרה... בית-המשפט הוא שצריך לאזן בין השיקולים השונים שיש להם תחולה בנסיבות המקרה, במגמה להגיע לתוצאה צודקת מבחינת הצורך לפצות את הנאשם שיצא זכאי בדין, תוך התחשבות במגבלות של המשאבים העומדים לצורך זה, באילוצים שבהם פועלות הרשויות המופקדות על אכיפת החוק ובתפקוד הראוי של בית-המשפט".

בע"פ 4466/98 דבש נ' מ"י, פ"ד נו(3) 73 מנה כב' השופט חשין שורה של דוגמאות לשימוש בעילה כללית זו:

"כך באשר לפעילות בלתי תקינה של רשויות החקירה והתביעה. למשל: אי-בדיקתה של טענת אליבי. החשוד העלה טענת אליבי; רשויות החקירה והתביעה לא בדקו טענה זו, ולסופו של דין הביא הדבר לזיכויו של הנאשם: פרשת בדיר [7], בעמ' 208; ע"פ 59/82 מדינת ישראל נ' סבאח (פרשת סבאח [15]), בעמ' 659; פרשת מיכאלשווילי [2], בעמ' 653. כך אף במקרה (ההיפותטי) שבו מעלילה התביעה עלילת-שווא על הנאשם: ע"פ 406/74 והב נ' מדינת ישראל (פרשת והב [16]), בעמ' 805; או במקרה (ההיפותטי) שבו ההחלטה על העמדה לדין טבלה בזדון או שלא תמכה עצמה בסיבה סבירה: ע"פ 292/78 גבאי נ' מדינת ישראל (פרשת גבאי [17]), בעמ' 43. ההלכה נתנה דעתה גם לשאלה אם נגרמו לנאשם שזוכה עיוות דין או נזק משמעותי בשל ההליך; כך, למשל, מקום שהוכח כי הנאשם נפל קורבן לעלילת-שווא שהטעתה את רשויות התביעה: פרשת סבאח [15], בעמ' 659-658. כך אף כאשר עקב ההליך הפלילי נפגע התא המשפחתי של הנאשם, נגרם לו נזק כלכלי או נפגעה בריאותו: פרשת יוסף וסרסור [1], בעמ' 527. הובעה אף דעה כי מקום שבו זוכה הנאשם "זיכוי מוחלט", יש מקום לשפוטו ולפצותו: רע"פ 960/99 מקמילן נ' מדינת ישראל".

מן הכלל אל הפרט

זיכויו של הנאשם (כעת המבקש) התבסס בראש ובראשונה על הסרטון ת/2 ועל חוסר ההתאמה בינו לבין גרסת המתלוננת. ובאומרי "גרסת המתלוננת" אין כוונתי רק לגרסתה בבית המשפט, אלא גם לזו שמסרה במשטרה, והייתה ידועה בעת שהוגש כתב האישום. אומנם, הודעותיה של המתלוננת לא הוגשו, אולם ניתן ללמוד על גרסתה במשטרה הן מכתב האישום עצמו, והן מהעיוות ת/6. בניגוד לגרסתה, לפיה היא מפחדת מהנאשם ומשתדלת להימנע מכל מגע עמו, הרי בסרטון היא נראית עומדת בקרבה פיזית אליו (כחצי מטר ממנו) כשידה

מושטת קדימה עם הטלפון, ומדברת ארוכות, בעוד הוא מנסה להתעלם ממנה, ונמנע מלהסתכל לכיוונה. הסיטואציה המתוארת לעיל נמשכת כתשע שניות, שרק לאחריו הנאשם מאבד את סבלנותו ומעיף את הטלפון מידה של המתלוננת. עוד נראה בבירור בסרטון, שהבעיטה של הנאשם, שכתוצאה ממנה התהפכה העגלה, הייתה מכוונת לטלפון שעל הרצפה, ולא לעגלה. כמו כן, בניגוד לטענתה המרכזית של המתלוננת, לפיה נגרמה לה חבלה ביד כתוצאה מכך שידית העגלה פגעה בידה, מהסרטון עולה שהידית לא פגעה בידה כלל.

אם כן, כבר בשלב איסוף הראיות, וטרם הגשת כתב האישום, ניתן היה להבחין שהסרטון אינו תומך בנקודות מהותיות בגרסת המתלוננת בנוגע לתקיפה. מובן שהפגיעה במהימנות המתלוננת כתוצאה מכך אינה מתוחמת לעבירת התקיפה בלבד, אלא משתרעת גם על עבירת האיומים. בנסיבות אלה היה על המאשימה לזמן את המתלוננת למתן עדות משלימה, כדי להסביר את חוסר ההתאמות בין גרסתה לבין הסרטון, ומכל מקום - ודאי שלא היה זה נכון להגיש את כתב האישום בהסתמך על הראיות כפי שנאספו. בניגוד לאמור בתגובת המאשימה, כאילו הסרטון והתעודה הרפואית תמכו בגרסת המתלוננת, הרי הסרטון תמך דווקא בגרסת החשוד, והמסמכים הרפואיים אינם מצביעים בהכרח על נזק שנגרם כתוצאה מהאירוע. אין אלה "ראיות שדי בהן כדי ליצור אצל תובע סביר צפי להרשעה", כאמור בפרשת מוחסין (לעיל).

וכמו להוסיף חטא על פשע, גם לאחר שבמהלך שמיעת הראיות הערתי על חוסר ההתאמה בין הסרטון לבין כתב האישום, המאשימה התבצרה בעמדתה. הסרטון הוקרן שוב באולם בית המשפט, בנוכחות הצדדים, והמאשימה התחייבה לשקול את עמדתה מחדש; בסופו של דבר היא החליטה להמשיך בניהול התיק. בסיכומיה ביקשה המאשימה, ביודעה שהסרטון אינו תומך בעובדות שנטענו בכתב האישום, להרחיב את המסכת העובדתית של עבירת התקיפה, ולהרשיע את הנאשם גם בכך שהעיף את הטלפון מידה של המתלוננת. כאמור, דחיתי את הבקשה.

התעקשותה של המאשימה להמשיך בניהול ההליך בכל מחיר, להעדיף את עמדת המתלוננת, אף שהיא סותרת את הראיה העיקרית מטעם המאשימה עצמה, ולנסות להציל את כתב האישום ב"אקרובטיקה משפטית", מוסיפה מימד של חומרה להגשת כתב האישום בלא שהיה יסוד מספיק לאשמה. לו הייתה המאשימה חוזרת בה מכתב האישום כאשר ניתנה לה הזדמנות לעשות כן, הרי הייתה מתקנת, לפחות באופן חלקי, את העוול שגרמה לנאשם בהגשת כתב אישום כנגדו בנסיבות אלה, ומקטינה את הנזק שנגרם לו.

בפרשת **דבש** (לעיל) נאמר:

"מקום שבית-המשפט סבר כי התנהגות התביעה הייתה התנהגות ראויה ורצויה, ניתן לגורם זה משקל לשלילת חיובה של המדינה בפיצוי ובשיפוי הנאשם. כך, למשל, מקום שהתביעה שקלה מחדש את עמדתה והחליטה לחזור בה מן האישום, נפסק כי אין לחייבה בהוצאות הגם שלא חל שינוי בנסיבות; טעם הדבר: יש לעודד את התביעה, ושלא לרפות את ידיה, לשקול מחדש המשך ניהולו של ההליך הפלילי, ועל דרך זו להקטין את הנזק והטרחה העלולים לבוא על הנאשם".

היינו, במקרה זה מתקיימות שתי העילות שבסעיף 80 לחוק העונשין: גם לא היה יסוד לאשמה, וגם מתקיימות נסיבות אחרות - סירובה של המאשימה לחזור בה מכתב האישום - המצדיקות מתן פיצוי לנאשם.

באשר לטענת המאשימה, כביכול זוכה הנאשם מחמת הספק, ולפיכך אינו זכאי לפיצוי; ראשית, הנאשם לא זוכה

מחמת הספק, אלא משום שקבעתי סדרה של קביעות, מהן עולה שהנאשם לא ביצע עבירה, הכל כמפורט בהכרעת הדין. מכל מקום, כבר נקבע כי הגדרת סוג הזיכוי אינה זו שקובעת את הזכאות לפיצויים; כך בלשונו של כב' השופט חשין בפרשת **דבש** (לעיל):

"אינני מוצא הצדק לכלוא את שיקול-דעתו של בית-משפט בכלובים של זיכוי "מוחלט" (זיכוי "מלא"), זיכוי "סתם", זיכוי "מן הספק" וזיכוי "טכני". אין החוק מכתב לנו לא קטגוריזציה בינארית, לא קטגוריזציה טרנארית, לא קטגוריזציה קוואדרינארית ולא כל קטגוריזציה אחרת, לרבות לא קטגוריזציה מולטינארית. הכול נתון לשיקול-דעתו של בית-המשפט, והרשות נתונה".

אני קובעת אפוא, כי הנאשם זכאי להחזר הוצאות הגנתו מהמשיבה.

עתה יש לדון בגובה הפיצוי המגיע לו.

על פי התוספת לתקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982, בגין תיק שהתנהל בבית משפט השלום, הפיצוי בגין שכר טרחת עו"ד יהיה ₪ 2,294 על לימוד התיק, עבודת הכנה וישיבה ראשונה בבית המשפט, ועוד 688 ₪ על כל ישיבה נוספת. מכיוון שהיו בתיק 8 ישיבות סה"כ, זכאי הנאשם לפיצוי בסך 2,294 ₪ + 7 * 688 ₪, **וסה"כ 7110 ₪**. לסכום זה ייוסף מע"מ כדין, בהתאם לסעיף 9(ג) לתקנות הנ"ל.

הנאשם ביקש, כאמור, להוסיף 50% לפיצוי בגין שכר הטרחה, על פי תקנה 9(ב) לתקנות הנ"ל. ב"כ הנאשם נימק זאת בדיון בבית המשפט, בכך שבפועל הנאשם שילם לבא כוחו יותר מהסכום המגיע לו על פי התקנות, וגם אם יקבל 150% עדיין יישאר בחסרון כיס. המאשימה, מנגד, טענה שאין זו נסיבה חריגה ויוצאת דופן המצדיקה חריגה מהסכום שנקבע בתקנות. בהתחשב בכך שהמתלוננת בתיק התחייבה להעביר לנאשם סך של 5,000 ₪ בתוספת מע"מ, כפיצוי שיועבר לחשבון בא כוחו (עותק ההסכם ביניהם הוגש לבית המשפט), לא מצאתי שקיימים שיקולי צדק המחייבים הגדלת הפיצוי.

המזכירות תמציא עותק ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, כ"ט חשוון תשע"ט, 07 נובמבר 2018, בהעדר הצדדים.